

Investeeringifondidest teenitava tulu maksustamise ülevaade

Ülevaate on koostanud AS SEB Pank (edaspidi: SEB) selleks, et anda oma klientidele esmane teave investeeringifondidest teenitava tulu maksustamise kohta Eestis. Ülevaates sisalduvad põhimõtted ja andmed on esitatud seisuga 01.05.2016.

Et selgitada investeeringifondidest teenitava tulu maksustamise asjaolusid, on soovitatav konsulteerida professionaalse maksunõustajaga. Siin esitatud ülevaade kirjeldab vaid kõige üldisemaid maksustamis põhimõtteid ega pruugi käsitleda aspekte, mis on olulised konkreetse osakuomaniku tulu maksustamisel.

SEB ei tegutse maksuküsimustes osakuomaniku nõustajana ja see kehtib ka juhul, kui siin ülevaates, investeeringifondide dokumentides või muudes teabematerjalides on viidatud konkreetsele maksukäitumisele. Maksustamist reguleerivad õigusaktid võivad tulevikus muutuda.

Täpsem teave SEB vahendatavate investeeringifondide kohta, sealhulgas investeeringifondide tingimused, avaliku pakkumise prospektid, finantsaruanded ja muu oluline info, on kättesaadav kodulehelt aadressil www.seb.ee/fondid.

Sissejuhatus

Investeeringifondist teenitud tulu maksustamine oleneb näiteks investori residentsusest ja juriidilisest vormist, aga ka fondi ja tulu liigist ning mitmest muust asjaolust. Lisaks võimaldavad õigusaktid teatud liiki fondide puhul mõnele investorile mitmeid olulisi maksusoodustusi või kehtestavad tavapärasest erinevaid maksustamistingimusi.

Maksureeglite kohaldamiseks on vaja esmajärjekorras teada, kas investori tulu on tekkinud nn kasvuosakutest või tuluosakutest. Maksustamise erisusi tuleb jälgida kohustuslikest ja vabatahtlikest pensionifondidest kui ka välismaistest investeeringifondidest teenitud tulu korral.

Kasvuosakute puhul väljendub fondi teenitud tulu või saadud kahju fondi osakute või aktsiate (edaspidi: osakud) puhasväärtuse muutumises: osaku puhasväärtus kas suureneb või väheneb. Investor on fondist saanud tulu, kui tema osaku tagasivõtmishind ületab soetamismaksumust.

Tuluosakute puhul jaotab fond teenitud tulu või osa sellest investoritele väljamaksetena ilma osakuid tagasi võtmata.

Väljamaksed tehakse üldjuhul rahas, kuid neid võidakse investorile teha ka fondi tulu arvel lisaosakuid (tasuta) välja lastes.

Füüsilise isiku tulu võetakse tulumaksustamisel arvesse sellel maksustamisperiodil, millal tulu laekus. Maksustatavast tulust tehtavad mahaarvamised võetakse arvesse sellel maksustamisperiodil, millal need tasuti. Siin ülevaates käsitletud tululiikide maksustamisperiod on kalendriaasta.

Investeeringifondi tasemel maksustatud tulu. Alates 2014. aastast on lepinguline investeeringifond (v.a pensionifondid) Eesti kinnisvaratulu osas Eestis maksumaksjaks (vt tulumaksuseaduse 51. peatükk). Kui osakuomanikele tehakse fondist väljamakseid või võetakse osakuid tagasi, tuleb fondil investorit teavitada fondi tasemel maksustatud kinnisvaratulust ja esitada väljamakse saaja nõudmisel juba maksustatud osakuomaniku tuluosa kohta tõend, et see tuluosa osakuomaniku tuluna topelt maksustamisele ei läheks.

Investeeringiskonto

Investeeringiskonto süsteemi kaudu investeerides on füüsilisel isikul võimalus fondist teenitud tulult tulumaksu tasumist edasi lükata kuni tulu tarbimise võtmise hetkeni. Investeeringiskonto on tavaline arvelduskonto, mida kasutatakse ainult finantsinvesteeringute tegemiseks. Seetõttu on mõistlik omada vähemalt kahte kontot: ühe kaudu korraldatakse igapäevaseid tehinguid (töötasu laekumine, kaardimaksud, laenukohustused, arved, krediitkaart jne), teise konto vahendusel tehakse tehinguid finantsvaraga (vajaduse korral saab selleks raha üle kanda igapäevaste tehingute kontolt). Tulumaksu tasumist saab edasi lükata, kui investeeringiskontol oleva raha eest ostetakse tulumaksuseaduses defineeritud finantsvara ja kui selle vara müügist saadud või varaga seotud muu tulu (näiteks intressid) laekub otse või esimesel võimalusel edasikantuna investeeringiskontole. Finantsvaralt, mida ei olnud võimalik tehingu sisu tõttu soetada raha eest, saadud tulult tekkiva tulumaksukohustuse edasilükkamiseks tuleb nimetatud finantsvara soetamismaksumus deklareerida tuludeklaratsioonis investeeringiskonto sissemaksena (finantsvara saadud pärandina, kinkena, likvideerimisjaotisena, osalusoptsiooniga jms).

Seega tuleb investoril

- määratleda eraldi arvelduskonto (investeeringiskonto), mille kaudu ta teeb tehinguid finantsvaraga;
- hinnata, kas tema soetatud finantsvõtteid peetakse finantsvaraks tulumaksuseaduse mõttes;
- pidada arvestust investeeringiskonto sisse- ja väljamaksete kohta.

Isikul võib olla mitu investeeringiskontot. Tulumaksukohustus tekib hetkel, kui isiku kõikidelt investeeringiskontodelt tehtud väljamaksete summa ületab kõikidele investeeringiskontodele tehtud sissemaksete jäägi. Sissemaksete jääk arvutatakse pärast iga sisse- ja väljamakset, liites sissemaksete eelnevale jäägile või lahutades väljamaksete eelnevast jäägist.

i Täpsem teave investeeringiskonto võimaluste, eripärade ja tingimuste kohta on leitav SEB kodulehelt aadressil www.seb.ee/hoiused-ja-investeeringimine/investeeringiskonto¹.

¹ Samuti soovime tutvuda EMTA koostatud ülevaatega aadressil <http://www.emta.ee>.

Kasvuosakutelt teenitud tulu maksustamine

Kasvuosakute tagasimüük

Fond, millel on kasvuosakud, ei tee osakuomanikele teenitud tulu arvelt väljamakset, vaid hoopis reinvesteerib ja akumuleerib vara investeeringist teenitud tulu fondi. Fondi vara investeeringiga saavutatud väärtuse suurenemine või vähenemine kajastub osaku puhasväärtuse kasvus või kahanes. Oma investeeringult seeläbi saadud kasu või kahju võib osakuomanik realiseerida osaku tagasimüügi kaudu.

Kasvuosakute müügist teenitud tulu maksustatakse kasuna vara võõrandamisest tulumaksuseaduse § 15 kohaselt.

Kasu või kahju vara võõrandamisest on müüdüd vara soetamismaksumuse ja müügihinna vahe. Maksumaksjal on õigus kasut maha arvata või kahjule juurde liita vara müügi või vahetamisega otseselt seotud ja dokumentaalselt tõendatud kulud. Soetamismaksumuse hulka arvatakse ka vara omandamiseks ning selle parendamiseks ja täiendamiseks tehtud dokumentaalselt tõendatud maksumaksja kulud, näiteks tehingutasud ja muud taolised kulutused.

Investeeringiskonto osakute vahetamisel rahalisi väljamakset ei tehta ja tulu maksustatakse alles vahetuse käigus saadud osakute tagasimüügil. Soetamismaksumus hõlmab sel juhul ka esialgselt omandatud osakute omandamiseks tehtud kuludid.

Lepingulise investeeringiskonto likvideerimisel saadud väljamakset loetakse vara võõrandamisest saadud kasuks ning maksustatakse osaku soetamismaksumust ületavas osas (TMS §15 lg 31).

Residendist investori tulu

Residendist füüsilisel isikul on õigus maksustamisperioodil väärtpaperite võõrandamisest saadud kasust maha arvata samal perioodil väärtpaperite võõrandamisest saadud kahju. Kui väärtpaperite võõrandamisest maksustamisperioodil saadud kahju on suurem kui samal maksustamisperioodil väärtpaperite võõrandamisest saadud kasu, võib maksumaksja arvata kasu ületava kahju summa maha järgnevatel maksustamisperioodidel väärtpaperite võõrandamisel saadavast kasust.

Kehtiva tulumaksuseaduse järgi maksustatakse väärtpaperite võõrandamisest (sealhulgas investeeringiskonto osakute müügist) saadud tulu residendist füüsilisest isiku puhul 20% maksumääraga. Tulu deklareerimine ja sellelt tulumaksu tasumine on investori kohustus. Ei maksustata seda osa tulust, mille kohta on tõendatud, et tulu on fondi tasemel juba maksustatud. Fondivalitseja on kohustatud andma osakuomaniku nõudmisel talle maksuvabastuse saamiseks tõendi selle kohta, kui suur osa talle fondist tehtud väljamaksest on juba kinnisvaratulu regulatsiooni alusel fondi tasemel maksustatud.

Tulumaksuga ei maksustata tulu, mida residendist füüsiline isik saab osakute vahetamisest sama fondivalitseja teise investeeringiskonto osakute vastu. ega tulu investeeringiskonto osakute või muu osaluse vahetamisest investeeringiskonto ühinemise käigus.

Residendist juriidilisele isikule osakute müügist tekkinud tulu ei maksustata. Selliselt saadud tulu arvatakse tema kasumi hulka ja maksustatakse üldises korras kasumi jaotamisel.

Mitteresidendist investori tulu

Mitteresidendist investori puhul ei ole osakute müügist saadud tulu Eesti Vabariigis üldjuhul tulumaksustatav. Erandina maksustatakse see mitteresidendist investori see tulu, mille ta sai fondi osakute või aktsiate võõrandamisest, juhul kui fondi varast vähemalt 50% moodustavad või moodustasid mõnel perioodil võõrandamisele eelnenud kahe aasta jooksul Eestis asuvad kinnisasjad või ehitised vallastajana ja kui mitteresidendile kuulus võõrandamise ajal fondis vähemalt 10% osalus. Alates 2014. aastast on kinnisvaratulu maksustatud fondi tasemel ja mitteresidendist osakuomaniku jaoks Eestis teist korda maksustamisele ei kuulu. Fondivalitseja on kohustatud andma osakuomaniku nõudmisel talle maksuvabastuse saamiseks tõendi selle kohta, kui suur osa talle tehtud väljamaksest on juba kinnisvaratulu regulatsiooni alusel fondi tasemel maksustatud.

Kasvuosakutest teenitud tulu võib siiski olla maksustatav mitteresidendist investori residentriigis.

Tuluosakutelt teenitud tulu maksustamine

Rahalised väljamaksed

Kui fondi tulu jaotatakse rahaliste väljamaksetena, siis maksustatakse tuluosakutelt investoritele rahas tehtud väljamaksed intressidena tulumaksuseaduse § 17 kohaselt või dividendidena tulumaksuseaduse § 18 kohaselt. Investori tulu tekib tuluosakute puhul vastava väljamakse tegemisel ning tulu täpne maksustamine oleneb investori residentsusest, juriidilisest vormist ja muudest sellistest asjaoludest.

Residendist füüsilisele isikule tehtav intressina käsitatav väljamakse maksustatakse 20% maksumääraga. Tulumaksu peab fondivalitseja või tema volitatud isik kinni investorile tehtavalt väljamakselt. Tulumaksu ei peeta kinni sellelt tuluosalt, mis on fondi tasemel juba maksustatud.

Investori residentsus määratakse sellekohaste osakuregistrisse kantud andmete järgi. Fondivalitseja eeldab registrisse kantud andmete õigsust.

Dividendina käsitatavalt väljamakselt residendist füüsiline isik täiendavat tulumaksu ei maksa.

Residendist juriidilisele isikule tehtud väljamakseid tulumaksuga ei maksustata. Residendist juriidilise isiku selline tulu arvatakse tema kasumi hulka ja maksustatakse üldises korras kasumi jaotamisel.

2 Väljamakse maksustatakse dividendina, kui väljamaksjaks on aktsiaseltsina asutatud fond ja kui väljamakse vastab tulumaksuseaduse § 18 lõikes 2 sätestatule

Mitteresidendist investori puhul peetakse kinni 20% tulumaksu väljamakstavalt intressilt, mille ta sai seoses osalusega lepingulises investeerimisfondis või muus varakogumis, mille varast intressi maksmise ajal või mõnel perioodil sellele eelnenud kahe aasta jooksul moodustasid otse või kaudselt üle 50% Eestis asuvad kinnisasjad või ehitised kui vallasasjad ja milles mitteresidendil oli intressi saamise ajal vähemalt 10-protsendine osalus. Tulumaksu ei peeta kinni juhul, kui intressina väljamakstav tuloosa on fondi tasemel juba maksustatud. Muu intressi väljamakse on maksuvaba. Samas võivad fondist tehtud väljamaksed olla maksustatavad isiku residentriigis.

Väljamaksed lisaosakutena

Kui fondi tulu ei maksta välja rahas, vaid lisaosakutena, siis väljamakset eraldi ei maksustata. Välja lastud lisaosakute tagasimüügi korral maksustatakse nende müügist teenitud tulu vara võõrandamisest saadud tulu maksustamise reeglite kohaselt (vt „Kasvuosakutest teenitud tulu maksustamine”).

Tuluosakute müük

Tuluosakute tagasimüümisel tuleb jälgida vara võõrandamisest saadud tulu maksustamise põhimõtteid. See tähendab, et kui konkreetse osaku tagasivõtmishind ületab selle soetamismaksumust, siis on investor teeninud fondist tulu ning tal tuleb sellelt tulult tasuda tulumaks vara võõrandamisest saadud tulu maksustamise reeglite kohaselt (vt „Kasvuosakutest teenitud tulu maksustamine”).

Maksustamise erisused investeerimisel kohustuslike pensionifondide (II samba) osakutesse

Kohustuslikesse pensionifondidesse saab investeerida vaid residendist füüsiline isik, kelle eest on sotsiaalmaksu maksja kohustatud tasuma sotsiaalmaksu või kes tasub enda eest sotsiaalmaksu ning kes peab tasuma kohustusliku kogumispensioni makset kogumispensionide seaduse §-s 7 sätestatud tasudelt.

Maksusoodustused sissemaksete tegemisel

Residendist füüsilise isiku maksustamisperioodi tulust arvatakse maha kinnipeetud kohustusliku kogumispensioni maksed. Seetõttu jääb brutopalk kinnipeetava makse võrra (tavaliselt 2%) väiksemaks, kuid selle mõju netopalgale on tulumaksu osa võrra väiksem. Kui tulumaksu määr on 20% ja kinnipeetava makse määr on 2%, siis kohustusliku kogumispensioni makse vähendab netopalka summas, mis on võrdne 1,6%-ga brutopalgast.

Maksustamine väljamaksete tegemisel

Kohustuslikust pensionifondist väljamaksete saamiseks tuleb inimesel üldjuhul sõlmida pensionileping. Teatud erijuhtudel on isikul õigus saada kogumispensioni väljamakseid otse pensionifondist.

Nii pensionilepingu alusel kui ka otse fondist tehtavad väljamaksed maksustatakse tulumaksuseaduse § 201 kohaselt 20% määraga. Tulumaks peetakse kinni väljamakse tegemisel. Tulumaksuga maksustatakse kogu väljamakse, olenemata sellest, kas isik on oma investeeringuga tulu teeninud või mitte.

Arvestama peab, et nii pensioni, kohustuslikku kogumispensioni kui ka sotsiaalkindlustuslepingust tulenevat pensioni saava residendist füüsilise isiku tulust arvatakse lisaks maha maksuvaba tulu nimetatud pensionide summa ulatuses, kuid mitte rohkem kui 2700 eurot maksustamisperioodil.

Maksustamine osakute vahetamisel ja muud erijuhud

Kohustusliku kogumispensioni fondi osakute vahetamine teise kohustusliku kogumispensioni fondi osakute vastu või osakute tagasivõtmine pensionilepingu sõlmimisel, samuti osakute kandmine pärija pensionikontole on tulumaksuvaba, kuna neil puhkudel ei tehta osakuomanikule ega pärijale väljamakseid.

Maksustamise erisused investeerimisel vabatahtlike pensionifondide (III samba) osakutesse

Vabatahtlikesse pensionifondidesse saavad investeerida vaid füüsilised isikud, sealhulgas ka mitteresidendist füüsilised isikud.

Arvestades maksustamise eripärasid vabatahtlikesse pensionifondidesse investeerimisel, soovitage mitteresidendist füüsilistel isikutel siiski põhjalikult hinnata maksustamise mõju kavandatud investeeringule ning võimalusel kaaluda investeeringuteks sobivamaid variante.

Maksusoodustused sissemaksete tegemisel

Residendist füüsilisel isikul on õigus Eestis loodud vabatahtliku pensionifondi ja samaväärsetel alustel Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis³ tegutseva vabatahtliku pensionifondi osakute soetamiseks makstud summad maha arvata kuni 15% ulatuses isiku maksustamisperioodi Eestis maksustatavast tulust, kuid mitte rohkem kui 6000 eurot. See tähendab, et riik tagastab tulumaksu vabatahtliku kogumispensionina investeeritud (sealhulgas nii pensionifondi kui ka kogumispensionini kindlustuslepingusse paigutatud lisaraha) summadelt, mis ei ületa 6000 eurot ega 15% isiku aastasest maksustatavast tulust.

Näiteks kui Eesti residentist eraisik, kelle maksustatav tulu on 1000 eurot kuus (12 000 eurot aastas), paigutab iga kuu pensionifondi 75 eurot (kokku 900 eurot aastas), siis tagastab riik talle pensionifondi tehtud sissemaksetelt tulumaksuäärna ulatuses raha. Kui tulumaksuäär on 20%, siis tagastab riik 180 eurot (mis on 900 eurost 20%).

Lepinguriigist väljaspool tegutseva vabatahtliku pensionifondi osakute soetamiseks makstud summad võib maksustamisperioodi tulust maha arvata üksnes tulumaksuseaduse § 28 lõikes 12 sätestatud juhul.

Maksustamine väljamaksete tegemisel

Osakuomanikul on igal ajal õigus nõuda vabatahtliku pensionifondi osakute tagasivõtmist. Vabatahtliku pensionifondi osakute tagasivõtmisel maksustatakse osakuomanikule tehtud väljamakse tulumaksuseaduse § 21 kohaselt. Väljamaksed maksustatakse 20% tulumaksuäärnaga.

³ Seisuga 01.05.2016 on Euroopa Majanduspiirkonna (EEA ehk European Economic Area) lepinguriigid Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Holland, Iirimaa, Island, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Liechtenstein, Luksemburg, Läti, Malta, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Suurbritannia, Taani, Tšehhi ja Ungari.

Väljamaksed on maksustatud 10% tulumaksuäärnaga juhul, kui need tehakse investorile pärast tema 55-aastaseks saamist ja kui osakute esmasest omandamisest on möödas vähemalt viis aastat. 10% maksuäärna rakendatakse ka saaja täieliku ja püsiva töövõimetuse korral või vabatahtliku pensionifondi likvideerimisel tehtavate väljamaksete puhul.

Asjakohase maksuäärnaga maksustatakse kogu vabatahtlikust pensionifondist tehtav väljamakse, olenemata sellest, kas investor on oma investeeringuga tulu teeninud või mitte.

Sõlmides täiendava kogumispensionini kindlustuslepingu, on vabatahtlikesse pensionifondi kogunenud summasid võimalik ka tulumaksuvabalt kätte saada. Kindlustuslepingu alusel tehtavad väljamaksed on pärast kindlustusvõtja 55-aastaseks saamist ja ka pärast täieliku ja püsiva töövõimetuse kindlakstegemist tulumaksuvabad tingimused, et väljamakseid teeb kindlustusandja vähemalt üks kord kolme kuu jooksul kuni kindlustusvõtja surmani. Sisuliselt on see osakute vahetamine eluaegse annuiteetpensionini vastu, millele kehtib maksusoodustus tulumaksuvabastuse kaudu.

Maksustamise erisused osakute vahetamisel

Ühe vabatahtliku pensionifondi osakute vahetamist teise vabatahtliku pensionifondi osakute vastu ei maksustata tulumaksuga, sest osakuomanikule ei tehta väljamakseid. Samuti ei maksustata tulumaksuga pensionifondi osakute tagasivõtmist täiendava kogumispensionini kindlustuslepingu sõlmimisel.

Maksustamise erisused osakute pärimisel

Vabatahtliku pensionifondi osakuomaniku surma korral on füüsilisest isikust pärijal õigus nõuda osa või kõigi päritud osakute kandmist pärija väärtpaberikontole või osakute tagasivõtmist.

Juhul, kui pärijale tehakse pensionifondi osakute tagasivõtmisel väljamakse, ilma et pärandaja osakud oleks kantud pärija väärtpaberikontole, maksustatakse pärijale tehtav väljamakse 20% tulumaksuäärnaga.

Osakute kandmisel pärija väärtpaberikontole omandab pärija vastavad osakud ja nende tagasivõtmisel tehtav väljamakse maksustatakse lähtuvalt osakuomanikuga seotud asjaoludest (osakuomaniku vanus, osakute esmase omandamise aeg jmt) samadel põhimõtetel nagu muud osakuomanikule tehtavad väljamaksed (vt eespoolt jaotist „Maksustamine väljamaksete tegemisel”).

Välismaistest investeerimisfondidest teenitud tulu maksustamine

Fondivalitseja, SEB Panga või muu Eestis tegutseva vahendaja kaudu välismaistest investeerimisfondidest teenitud tulu deklareeritakse ja maksustatakse Eestis saadud väärtpaberitulu samamoodi nagu Eesti investeerimisfondidest teenitud tulu.

Lisateave

Et saada täpsemat teavet investeerimisfondidest teenitud tulu maksustamise kohta, võtke palun ühendust SEB klienditoe telefonil 665 5100 või helistage Skype'i kaudu kasutajanimele seb.eesti.